

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

In lături!

de Z. Păclișan.

Austatt verständig zu
belehrn und ruhig einzu-
wirken. strent man Will-
kürlich Samen und Un-
krant zugleich nach allen
Seiten; kein Mittelpunkt,
auf den hingeschaut wer-
de, ist mehr gegeben. Je-
der einzelne tritt als
Führer hervor und gibt
seine vollkommene Tor-
heit für ein vollendetes
Ganze.

Goethe.

Nu cunosc, în ultima jumătate de veac, chestie care să fi alarmat și să fi agitat într'un mod atât de extraordinar opinia publică românească, ca primejdiosul și greșitul pas pe care l'a făcut Roma cu întemeierea episcopiei ungurești de Hajdudorog; și nu cunosc chestie, să fi scos atât de mult la suprafață lipsa noastră de orientare, de serioșitate și mai ales lipsa noastră de demnitate ca tocmai pasul acesta greșit al Romei.

Marele atac îndreptat împotriva bisericii noastre pare că ne-a sfărmat toate zăgazurile buneii cuvințe, ale cinstei și ale cuminenței, căci numai astfel îmi pot explica scrierea și publicarea interminabilului număr de articole, cu cari năvălesc asupra bietului public cetitor toți scribii anonimi, toți îndrumători de contrabandă și toți farsorii iresponsabili îmbiindu-și „propriile” soluții ca singurul mijloc de mântuire în clipele acestea grele. Toți neputinșii au pus mâna pe armă și au îmbrăcat toga de luptător și toate cugetele seci au eșit din întunec și și iau aer de capete gânditoare și îndrumătoare, toți eroii de cafea și analfabeții au devenit dintr'odată naționaliști înflăcărați și ziaristi de „forță”.

În gălăgia aceasta de bălcu a încetat orice disciplină și orice putință de orientare. Glasul celui

chemat e înecat de urletele răgușite ale nechemaților, cari tipă alătura de el și capetele luminate dispar în marea de scofărlii găunoase.

Anarhia aceasta e revoltătoare, și e revoltător, că vedem manifestându-se chiar acolo, unde credeam că stăpânește, unde *trebuie* să stăpânească alt spirit. Ne doare gândindu-ne că s'a aflat între cele trei milioane și jumătate de Români din Ardeal și Ungaria — zicem că e din Blaj — stăpânit de-o mentalitate atât de bolnavă și că acest unul a crezut, că face un mare bine așternând sub senzaționalul titlu „*Veniți Apostoli*” pe-un răbduriu petec de hârtie produsele atât de simptomatice ale creierului său tulbure, și ne revoltăm din adâncul sufletului nostru, când vedem că s'a găsit un ziar românesc care a pus în fruntea unui număr de Duminecă condamnabilele erupții ale fantelui „îndrumător”. Căci dacă fantele din Blaj, ascuns sub masca comoadă a anonimatului e iresponsabil, cu „Românul” lucrul stă altfel. „Românul” este organul „autorizat” și oficios al Comitetului național și astfel la spatele lui nu stă un individ oarecare, ci stă o mare forță morală, stau reprezentanții poporului nostru întreg. Cei puși din mila lui Dumnezeu în fruntea „Românului”, trebuie să fie pătrunși și stăpâniți de convingerea, că ziarul pe care-l redactează nu este și nu poate fi o piață liberă unde să-și expună marța infectă și unde să-și plaseze „ideile” și „părerile” toți descree-rații cari știu ținea condeiul în mână, că ziarul acesta nu este și nu poate fi un izvor de anarhie și de destrăbălare morală și socială, și nu poate fi o tribună de pe care să se propage teoriile tuturor scribilor fără înțelegere a rosturilor noastre și fără cel mai mic simț de responsabilitate. Directorul „Românului” tre-

buie se știe, că ziarul pe care-l conduce nu stă în serviciul unei confesiuni ci în serviciul idealului nostru național, care e al tuturor, fără deosebire de confesiune, că datorința acestui ziar e că pe cei despărțiți din punct de vedere religios să-i unească în numele unui mare și sfânt ideal național comun, și că prin urmare orice încercare de proșetism, orice atac îndreptat împotriva unei confesiuni este o crimă națională, un atentat contra armoniei și solidarității noastre naționale.

Fantele din Blaj, sau fantele din alte părți, poate pune pe hârtie, în lipsa unei ocupații serioase, ce voințește, „Românul”, ziarul autorizat al comitetului național însă nu-și poate pune, nu-i iertat să-și pună coloanele la dispoziția tuturor nechemaților pentru că chemarea sa nu e propagarea anarhiei și a disordinii ci combaterea ei, și pentru că el n'a fost întemeiat și nu e susținut cu multe și mari jertfe ca să răscolească patimile adânci și primejdioase ale publicului ci ca să le potolească. Datorința sa în aceste vremuri grele și în mijlocul acestei desorientări înspăimântătoare e să-și spună cuvântul limpede de îndrumare și să dea în lături pe toți gălăgioșii cari cearcă să ne pună bețe în roate și să pescuiască în turbure.

Organul autorizat al comitetului nostru național trebuie să țină seamă de sentimentele și de convingerile religioase ale cetitorilor săi, cari sunt sentimentele și convingerile unei jumătăți a neamului nostru din Ardeal și Ungaria, și că cu acestea nu se poate juca nime și nu-i este iertat nimănui să le jignească, și mai ales nu-i ieste iertat să o facă ziarul oficios al partidului național. În politică s'a putut trece dela pasivitate la activitate, dela reclamarea autonomiei Ardea-

lului la abandonarea aceleia, dela intransigență la oportunism fără nici o sguuire adâncă, în chestiile religioase însă astfel de salturi, ori cât am fi de obicinuiți cu ele din alte domenii, pot fi dezastruoase.

Un an de zile am privit aproape pasivi scurgerea scârbosului puvoiu de insulte la adresa bisericii noastre. Vedem însă, că îndrăsneala pseudoapostolilor improvizați e inepuisabilă și degenerază în acțe criminale cum e sgârietura „*Veniți Apostoli!*” din nrul 209 al „Românului”.

A sosit însă timpul, când trebuie să strigăm un energic *în lătură* tuturor nechemăților, tuturor îndrumătorilor de contrabandă și tuturor anonimilor iresponsabili. Trebuie să punem capăt anarhiei în care am ajuns și să scoatem publicul din haosul în care l'a aruncat lipsa de conștiință și de bun simț a scribilor de ocazie și a autorilor de soluții. Trebuie să se facă odată ordine. Asta o pretinde seriozitatea momentului istoric prin care trecem și a luptei pentru care trebuie să ne pregătim.

De aceea facem apel în primul rând la comitetul nostru național rugându-l să-și disciplineze ziarul și astfel să ne scutească de ispita de a-l crede complicele atâtor „pușcă în lună” ascunși în tufă, ispită în

care putem cădea foarte ușor și ar fi nespus de dureros dacă am avea motiv de-a cădea.

Cu organele neoficioase și reautorizate vom isprăvi *noi* în timpul cel mai scurt.

„Schisma noastră”. Răspuns „Luceafărului”. „Luceafărul”, decând a avut nenorocul să intre în apele tulburi a-le politice, își ține de datorință a improșca în toate părțile cu noroi.

E curios faptul cum să năpustește în nrul ultim din 10 Oct. cu o furie năstrușnică asupra „Culturei Creștine” dela Blaj, pe simplul motiv, că aceasta o cutezat a învinui „Luceafărul” de confesionalism.

Și încă mai aveți cutezanța a protesta contra acestei învinui?

Ori doară nu-i drept dlor dela cărma „Luceafărului”?

Mai mult, faceți proselitism palam et publice, în cea mai perfectă armonie cu celelalte surate dela noi și de dincelo, sub vâul „intereselor generale ale neamului nostru”.

Decât că, n'avem lipsă de așa o apărare binevoitoare.

Vă mulțămim și pentru gestul diplomatic ce ni-l faceți, ca să trecem în sinul bisericii atotpravoslavnice.

Lăsați-ne pe noi în pace, ca să ne apărăm gospodăria, așa cum ne ajută modestele noastre puteri și vă asigurăm că vom găsi modalitatea care să ne scoată din această încurcătură în carea ne-a aruncat diplomația șireată a dușmanului bisericii și neamului nostru.

A cerca însă să pescuiți în tulbure pe vremuri așa de grele și critice pentru biserica noastră unită cu Roma, e mai mult decât revoltător, e dea dreptul imoral.

Ce rost au toate opintirile de a bate

la ușița conștiinței noastre în zilele astăzi de grea cumpănă, când știut este că „toamelile” acele din contractul lui Atanasie — dacă așa vă place să le numesc, — a căror pecetei vreați să le ropem, au trecut de mult în convingerea religioasă a bisericii noastre, făcându-se mai tari ca stâncă de granit.

Grijiți numai, să nu săcerati rezultate tocmai contrare la cele ce intenționați în aventurile caraghioase la cari va-ți dedat în vremea din urmă.

Neamul nostru sângeră din sute și mii de răni, cereați și le vindecați, nu căutați a deschide altele noi a căror dureri să repercutază în totalitatea lui și cari dor, crede-ți, mai rău ca săgețile inveniate aruncate din tabăra dușmanului din afară.

Deci domniș vizavi mult mai bine ar face, dacă nu s'ar amesteca în astfel de afaceri, cari nu ead în sfera lor de competență știind bine, că așest amestec face mult sânge rău și poate produce scisiuni grave în sinul neamului nostru, care are lipsă de conc lucrarea armonică a tuturor elementelor din care să cumpuna.

Nu cerem decât să ne respecte, ceea ce noi avem mai sânt: conștiința convingerii noastre religioase.

Dacă aceste sfaturi preținesti, nu vor avea răsunetul cuvenit, ne vom îngriji noi fușine, ca astfel de ziare și reviste, cari tulbură pacea bisericii, să nu mai afe sprinjalul cuvenit din partea noastră.

Și în fine, „Luceafărul” în loc de a da sfaturi altora, mult mai bine ar face, dacă ar fi pătruns de un dub îndrumător de literatură și de artă într'o măsură mai mare ea până acuma, dacă nu vrea să dispară de pe orizontul revistelor românești.

Cât privește cazul cu dl Stroescu, e o pervetire îndrăsneată a adevărului, pusă pe nedreptul în cărca „Culturei Creștine”.

Poftească să se convingă ori cine da adevăr.

Grigian.

FOIȚA.

Georgiu M. Marinescu.

— 1835—1912. —

Cuvântare funebrală rostită de

Dr. C. Pavel.

(Continuare și fine).

Și în această lungă activitate de miner al culturii noastre, milă pentru bine n'a cerut, distincțiile de cari a fost învrednicit, nu le-a căutat, recunoștință n'a așteptat. Singura lui mulțămire a fost datoria împlinită?

„Sfântă muncă e aceea
Ce respalță în ia-și găsește
Și ca în suflet să ai pace,
Nimic lumii să nu-i ceri”¹⁾.

Precum prin a nu face nimic te înveți a face rău, așa munca săvârșită pentru binele obștesc îți renoiește sufletul și-ți deschide mintea și o înalță spre sfere ideale iar inima spre sentimente curate și nobile.

Munca desinteresată, pacea, evlavia și modestia l-au caracterizat în toată viața sa. Ca profesor a fost părintele nostru, blând și pașnic și de-o bunătate proverbială. Nu

¹⁾ Vlahuță.

și-a făcut năcaz din bucuriile și nici bucurie din năcazurile altora. Nețăr murita lui milostivire cătră tinerimea școlară a fost isvorul admirației și al deosebitei stime pe care i-au păstrat-o elevii din toate vremile. — Deși firea sa nu s'a atins cu vanitatea, totuș popularitatea lui era nesămuită pentru că noi toți știam, că cea mai mare fericire a adormitului era să facă și să vadă pe alții fericiți. — Și isvorul celei mai mari fericiri și mulțămiri sufletești este să fi dar și binecuvântare dela Dumnezeu pentru alții.

Adormitul în Domnul n'a fost numai profesor, ci și preot. Sunt zece ani, de când a ieșit din rânduiala șgomotoasă a dascălămii: nu la odihna ci la o muncă pastorală și mai intențivă. — De cu bună vreme a simțit răzburarea vremilor de azi, din care răzburare — ori cât ne-am vaicări — mai presus de toate se desprinde învătătura: *poporul trebuie îngrijit. Lipsa acestei îngrijiri, un fel de nepăsare febrilă față de menirea bisericii noastre și de așezămintele de luminare a poporului, ce de zeci de ani încoace continuă pe alocurea, a adus coborîrea istorică a bisericii noastre în zilele de azi.*

În vremea aceasta, *Georgiu Marinescu*, — în lipsa de dascăl — *ani dearîndul fine școală cu pruncuții parohienilor. Iarna pe vreme înăsprită, îl puteai întâlni mergând sau venind pe jos dela Pocola. Par'că vedeam dascălămbulanți de prin farmurile*

norvegiene, din aceea lume îndepărtată, unde cu cât e mai puțină lumină și căldură pe cer, cu atât e mai multă în inimi.

Câtă putere de voință se desprinde din partea acestui preot; ce jug sfânt al datoriei cătră neam și biserică își pune acest dascăl la vârsta de șaptezeci de ani. De astfel de bărbați are lipsă biserica noastră. Ei, cei vechi, aveau mai puțină școală, dar mai multă inimă. Noi, cei de astăzi, cu diplome peste diplome, absolvenți de asta și de ceea, azistăm par'că impasibili la sângerarea bisericii noastre, la răvășirea poporului nostru ce azi-mâne se pierde ca fărina orbului. *Bănata! stă înămolit într'o mulțime de rele. Sătmarul pleacă, Aradul, Bihorul și unele părți din Ardeal gem de anabapțiști, sămbătari și alte secte. — Și s'au risipit oile mele ... și s'au făcut mâncare fiarelor țarinii. Și nu era cine să le caute și cine să le întoarcă... Laptele îl măncați și cu lâna vă îmbrăcați și ce e gras junghiați și oile mele nu le pașteți*¹⁾.

În aceasta muncă trudnică de adevărat păstor sufletesc, adormitul în Domnul, cu fața uscățivă suptă înfășurată într'o barbă mare albă — cu glasul lui domol părea printre neii un mag din aită lume. Apariția lui îți inspira evlavie și adâncă cinste și îți revoca în minte cuvintele sf. Grigoriu, Cu-

¹⁾ Ezechiil XXXIV. 8-9.

Corespondințe.

Congregația de toamnă a comitatului Alba-inferioară.

Congregația comitatului nostru și-a ținut adunarea de toamnă Luni în 14 Oct. N'a prezentat nici un interes deosebit. Au participat membrii foarte puțin, abia 70 de inși, partea covârșitoare oficiali. De aceea au socotit și românii, că nu ar fi potrivit să-și ridice cuvântul pentru accentuarea gravaminelor lor scoțând în relief mersul general al politicii țării, injurioase intereselor vitale ale neamului. Își rezervă expunerea doleanțelor pentru un prilej mai potrivit în viitorul cel mai apropiat.

Înainte de ordinea zilei ia cuvântul dl. avocat Dr. Danil Szabo din Blaj, accentuând lipsa unui raport amănunțit despre starea generală din comitat, din care să-și poată câștiga omul idee lămurită despre întreg mersul afacerilor. Acest raport ar trebui, în sensul legilor, să-l facă dl. vice-comite în fiecare adunare comitatenză ordinară.

Al doilea orator este Dr. Alexandru Nicolescu profesor de teologie din Blaj, care cere cuvânt să expună starea precară în care se află școala confesională gr. cat. română din Alba-Iulia. Însă Comitele suprem îi detrage numai decât cuvântul pe motiv, că nu vorbește la obiect. Pentru ca publicul românesc să fie totuși orientat asupra atacerii acesteia extrem de delicate, care aruncă o lumină sinistă asupra procedurilor administrației noastre, expunem istoricul chestii, în următoarele:

Legea școlară art. XXVII—1907 dispune, ca salariile învățătorilor confesionali să se întregescă la minimul stabilit prin

această lege, începând cu 1 Iuliu 1907; însă drept comunelor bisericesti lipsite de mijloace, ca ridicarea aceasta a salariilor să o amâne până în 1 Iuliu 1910. — De favorul numit s'a folosit și biserica gr. cat. din Alba-Iulia-Maieri, aflându-se în absolută imposibilitate, de a face altceam. Lucrul acesta atât senatul școl. par. din Alba-Iulia-Maieri, cât și Ven. Consistor s'a adus la cunoștința cantor învățătorului Ioan Popa pe urma solicitării dânsului de a i-se ridica salariul facă din 1907. El însă nu s'a mulțămît cu atât, ci a recurs la ajutorul inspectorului școl. reg. și a organelor administrative ale comitatului, cărora se vede că nenorocitul, vrednic de toată compătimirea oamenilor de omenie, li-a fost foarte bine venit și s'au grăbit a-i judeca ridicarea salariului dela termenul cerut, statorindu-i salar restant de circa 2000 cor.; pentru care au și dictat secestru asupra tuturor venitelor averii bisericesti. Ca motivare a acestei deciziuni monstruoase se provoacă la socoțile bisericii din Maieri, din cari pretindeau a dovedi, că starea materială a bisericii respective este foarte înfiorătoare. — Senatul școl. par. din Maieri a înaintat recurs contra acestei deciziuni, dar ministrul instrucțiunii publice a aprobat „pe motivele aduse într'ansul“.

Astfel toate venitele bisericii din Maieri fie de orice natură, le scoate magistratul orașenesc al Alba-Iuliei și le plătește cantor învățătorului Ioan Popa, rămânând toate celelalte lipse ale bisericii, parohiei și ale școlii fără nici o acoperire.

În această situație insuportabilă, Ven. Consistor a înaintat cerere de inoie a procedurii, dovădind din aceleși socoți ale bisericii, cari le-a avut la îndemână și comisiunea administrativă când a judecat cauza, — cumcă toate dar absolut toate motivele deciziunii injurioase, într' un cânt sunt scoase

din aceste rațiuni, sunt greșite și false. — Comisiunea administrativă însăși a fost silită să recunoască temeinicia dovezilor aduse și a adus decisiune, în care admite ce e drept cererea de inoie, dar nu ridică secestrul pus asupra venitelor bisericii din Maieri. — Ven. Consistor s'a văzut astfel silit să înainteze contra deciziunii acesteia recurs. În urma recursului, dl. ministru al instrucțiunii publice respinge cererea de inoie, dar modifică partea dispozițională a deciziunii prime aduse în cauză în acel înțeles, că pretinsa restanță de salar a cantor-învățătorului Ioan Popa o trece din sarcina comunei bisericesti în sarcina membrilor senatului școlastic parohial „in solidum“.

E ușor de înțeles, că Ven. Consistor nu s'a putut mulțămi nici cu aceasta decisiune, ci a apelat la Judecătoria administrativă din Budapesta, cerând ca admitându-se cererea de inoie să se ridice secestrul de pe averea bisericii și să se dea socoți despre banii scoși prin acest secestru nelegiuit.

Toate acestea s'au petrecut în decurs de trei ani, dela 1909 până acum, și rezoluția definitivă va întârzia poate încă multă vreme.

Paralel cu acest proces a decurs un proces disciplinar urzit contra aceluiași cantor-învățătoriu Ioan Popa pentru păcate și abuzuri foarte grele în urma cărora omul acesta nevrednic a fost mai întâi suspendat, apoi — prin sentință trecută în putere de drept — amovat din partea Ven. Consistor.

Sentința după lege nu avea lipsă de nici o aprobare, ori luare la cunoștință din partea dlui ministru, pentru că școala din Maieri nu se împărtășește de nici un ajutor din vistieria statului. În urmare Ven. Consistor — îndată după trecerea ei în putere de drept — a pus la școala din Alba-Iulia-Maieri alt cantor-învățător.

vântătorul de Dumnezeu, care zice, că preația însuș ingerii o cinstească.

De revărsări poetice aș avea trebuință ca să vă pot descrie — Jalmici Ascultători — dragostea și râvna acestui cucernic preot pentru casa Domnului. În ostenețele și truda ce a depus-o în decursul păstoririi sale pentru parohia Pocola, s'a ridicat la înălțimea morală a unei vieți de jertfă, găsindu-și mângăierea în credința că prin truda sa face lucru plăcut înaintea lui Dumnezeu și dă generațiilor tinere de preoți pildă vrednică de urmărit.

Estan s'au împlinit patruzeci de ani, de când i-s'a încredințat îngrijirea credincioșilor din comuna vecină, din Pocola. Pe cât a fost de mic numărul poporenilor pe atât de mare grije și interes le-a purtat. Ca profesor, după prelegerile dela gimnaz, pleca în mijlocul fiilor săi sufletești. Și în calea aceasta era mănănat de cuvintele sf. Scripturi: „Toate câte află mâna ta a face, cât poți tă, pentru că unde mergi tu nici lucrul, nici gând, nici învățătură, nici înțelepciune nu este“¹⁾.

Și adormitul până'n ciasul din urmă, s'a silit să lege cu ceva ziua de azi cu cea de mâine. În zi de zi, an de an adaogă ceva și face câte un pas înainte spre ridicarea unei biserici noi. În sfârșit Prealuminatul și Preasfințitul nostru Părinte

episcop fiind cu aplecare spre zelul și vrerea credinciosului Său serv, a ținut a mângăia bătrânețele adormitului și anul trecut cu o dărnicie de douăzeci de mii l-a făcut să-și vadă ridicată noua biserică și să-și vadă astfel visul cu ochii.

Limbă să vestiască, inimă să simțiască mulțămirea și fericirea adormitului în Domnul, când s'a sfințit această biserică, nu este. Dreptce pentru acest gest mângăitor, pentru aceasta clipă fericită, și acum pria graiul meu mulțamește încă odată Preasfințitului ctitor, Ilustrității Sale Domnului episcop *Demetriu Radu* și făgăduiește, că nu va înceta a-se ruga, ca Bunul Dumnezeu să-și reverse toate darurile asupra Preasfinției Sale și să-i dea tărie și duh neînvins în aceste grele vremuri pentru sfânta noastră biserică.

I. A. Pildă va rămânea *Georgiu Marinescu*, de credință și voință tare, de jertfă și răbdare creștinească, cari însușiri toate se contopiau într'insul în chipul cel mai armonios. În lipsa acestor virtuți, tot ceea ce cauți, nu afli, și ceea ce afli te înșeală și amăgește. — Soartea bisericii noastre, luminarea și propășirea poporului nostru, numai bărbații tari în voință și credincioși unui ideal sfânt au dus-o înainte.

Unde nu-i credință, nu-i nici viață; unde nu-i viață, nu-i ideal și unde nu-i ideal nu-i viitor.

Prin viața și faptele lui adormitul în Domnul ne îndeamnă să nu ne oprim ochii numai la ziua de azi, și ne învață cum năzuințele noastre aici pe pământ numai în legătură cu credința noastră creștinească aduc roade binefăcătoare. Această credință ne întărește în suferințe, aceasta credință ne ușurează greul vieții, aceasta credință ridică lui Dumnezeu altare, aceasta credință înalță științelor palate, iar celor săraci și părăsiți vetre de scutire și adăpost.

Lipsa de credință, de voință tare și prin urmare de muncă desinteresată și idealism cald, ne îndreaptă privirea spre bălăriile vieții, ne întunecă mintea și ne otrăvește gândurile.

De aceea câtă vreme, pe aceste văi și plauri va arde focul dragostei de lege și alipire către biserică și va mai fi un preot după vrerea lui Dumnezeu, râvna lui *Georgiu Marinescu*, pentru biserică și școală, mântuirea și scăparea noastră, va rămânea din neam în neam și va grăi și celor mai îndepărtate generații despre ceea ce trebuie să fie un preot român.

Cu adevărat își poate lua rămas bun dela noi cu cuvintele sf. Scripturi: „Pildă s'am dat vouă, că precum am făcut eu, așa să faceți și voi“¹⁾.

În drumul spre altă viață, noi elevii, credincioșii și cunoscuții tăi, te petrecem cu cuvintele prorocului *Neemia*: „Adă-ți aminte de el Doamne spre bine, pentru toate câte a făcut poporului acestuia“²⁾. Amin.

¹⁾ Ezechiel IX, 10.

²⁾ Ioan XIII, 15. ³⁾ Neemia V, 19.

Intr'aceea însă, în urma intervenției lui Ioan Popa și a organelor comitatului, Dl ministru a cerut actele acestui proces disciplinar „spre vedere”. Ven. Consistor le-a și trimis dar nu ca la for de apelată și suprarevisiune, ci numai din deferență față de ministeriu.

Dl ministru însă s'a angajat de nou în acest joc urât și fără nici o competență și fără nici un motiv legal declară sentința consistorială de lipsită de valoare, iar pe Ioan Popa îl pune de nou în slujba, din care fusese alungat ca un nevrednic și păcătos.

Ven. Consistor a remonstrat în mod energic contra volniciei acestora care lovește atât de greu drepturile autonome ale bisericii noastre, și a arătat de nou D-lui ministru temeinicia motivelor din sentința, prin care a fost pedepsit Ioan Popa. — Dl ministru însă a rămas neînduplecat, astfel încât Ven. Consistor și aceasta cauză a trebuit să o supună judecării finale a judecătoriai administrative, care judecăta vine știe când și cum se va aduce.

Își poate ori și cine închipui situația precară, în care se află parohia Alba-Iulia-Maieri acum de 3 ani. — Deoparte toate venitele bisericii sechestrare, curg în buzunarul nevrednicului Ioan Popa, prin mijlocirea poliției, deși numai o parte din ele au destinațiunea de a servi pentru trebuințele școlii și în special pentru salarii — de altă parte toate lipsurile bisericesti și școlastice ale parohiei rămase în știrea Domnului.

Cu toate aceste poporul de acolo nu și-a pierdut cumpătul și curajul — ci stă neclătit pe lângă punctul de vedere legal susținut de auctoritatea sa bisericască. Și spre lauda lui trebuie să amintesc, că decând poliția a introdus de nou în școală pe Ioan Popa, nici unul nu și-a mai trimis pruncii la școala aceea; toate lipsele și le acoper cum pot pe cale privată; parohul Ludovic Luca plătește gloabe ridicate pe motive ridicole ori revoltător de nelegale, iar vrednicul primcurator Anghel Roșca plătește deocamdată pe cantor-învățătorul Mihail Hurducaciu constituit acolo pe cale legală, din punga sa. — Mai e apoi de admirat simțul de ordine, și de disciplină, răbdarea și bunătatea, cu care sufer în sinul lor un membru atât de bolnav și decăzut, cum e individul Ioan Popa. De altcum precum am mai zis, omul acesta s'a coborât pe o treaptă atât de infimă a omeniei, încât numai compătimit poate fi.

Astfel de stări desolate și imposibile e în stare să creeze procedura administrativă barbară și revoltătoare urmată în cauza aceasta, procedură, de care se pare că se rușinează acum și Domnii dela comitat. Numai așa putem pricepe, că comitele suprem Dl Szasz Jozsef a detras cuvântul oratorului nostru, iar inspectorul scol reg. Nehéz János, pe care-l știm de ajutor al acestui caz rușinos, — a părăsit sala, când a simțit că de ce e vorba.

Să știe însă că cu atâta nu vor scăpa.

Al treilea orator este Res-mul Dr. Isidor Marcu, canonic, care se plânge cu drept cuvânt, că comitatul nu plasează banii orfanilor și la băncile românești, cu mult mai solide decât celea ungurești și cari prin faptul că ar da procente mai mari după depuneri, ar servi interesele orfanilor în chip mai pronunțat. Referentul promite îndreptare pe anul ce vine.

Dl Dr. Daniil Szabo mai atrage luarea aminte asupra unui mic abuz săvârșit de administrație în comuna Teuș, unde 3 consilieri comunali sunt în stare să urce salariul viceprimarului. Fiindcă dela convocarea și până la ținerea ședinței nu trecuseră nici 24 ore, cum pretinde legea, natural că decisiul micilor satrapi fu nimic.

Românii ar fi voit să interpeleză în chestia inundărilor și catastrofelor elementare, cari au nimicuit avutul la sute și mii de țărani, dar li s'a spus din partea conducerii comitatului, deja dintru început că s'au luat toate măsurile pentru conscrierea acelor pagubi și pentru venirea în ajutoriu celor năpăstuiți și despre rezultat se va raporta fidel cel mult în Decembrie, în congregație extraordinară. S'au abținut deci dela orice interpelare.

Numărul din cale afară mic al membrilor, am putea zice absența lor totală, dovedește că oamenii nu se interesează de mersul afacerilor comitatului. Toate se întâmplă cum dă Dumnezeu. Egoismul să fie mulțumit! Incolo, pace bună!

Raportor.

Dela Asociațiune.

Raport general.

(Continuare și fine).

Dela 1 Ianuarie 1911, comitetul central la propunerea secretarului Oct. C. Tăslăuanu, a reorganizat Biblioteca populară a Asociațiunii, hotărând să apară în zece broșuri și un Călindar în fiecare an, cari să se trimită tuturor membrilor ajutători în schimbul unei taxe de K. 2 pe an. Biroul central a făcut un apel și liste de abonament, pe cari cu ajutorul Ven. Consistoare și a despărțimintelor noastre, le-a răspândit aproape în toate comunele. În urma acestei propagande, care s'a continuat și cu ocazia adunărilor cercuale și a prelegerilor populare, Asociațiunea a reușit să aibă la sfârșitul anului 1911, zece mii cincisute optzeci și nouă de membri ajutători, ca abonați ai Bibliotecii populare, răspândind între popor, într-un singur an, 116.479 de broșuri. Credem că acest fapt e unul dintre cele mai importante, nu numai în viața Asociațiunii, ci în însăși viața culturală a poporului nostru.

În „Biblioteca populară a Asociațiunii”, îngrijită de secretarul Oct. C. Tăslăuanu, în cursul anului 1911, au apărut următoarele broșuri: Nr. 1. De demult de dr. I. Lupaș; Nr. 2. Floarea Soarelui, legendă în versuri de Ștefan Cacoveanu; Nr. 3. Din viețile sfinților: Ioan Gură de aur; Nr. 4—5. Povestea lui Harap alb de Ioan Creangă; Nr. 6. Luerarea pământului de Aurel Cosciuc; Nr. 7. Cântece din bătrâni, Cartea I. de Vasile Alesandri; Nr. 8. Povestiri din viața țaranilor, Cartea I. de Ioan Pop-Reteganul; Nr. 9. Istoria marelui împărat Alesandru Macedon, partea I.; Nr. 10. Istoria marelui

împărat Alesandru Macedon, partea II-a; Nr. 11; Calendarul Asociațiunii pe 1912, întocmit de Oct. C. Tăslăuanu.

Cheltuielile de tipar pentru aceste broșuri, pentru apele și pentru adrese, împreună cu cheltuielile de expediție și onorariul unei persoane, care face administrația Bibliotecii, s'au urcat în total, la suma de K. 24.629.59; iar încasările au fost de K. 20.376.59; rezultă deci o pierdere de K. 4.253.

Cheltuielile de tipar s'au urcat mult, deoarece la început, în urma deciziei comitetului central, Biblioteca s'a tipărit numai în 5 mii de exemplare. Nr. 1—3 au fost de două-ori retipărite și numai cu începere dela nr. 4 s'a tipărit regulat câte 15.000 de exemplare. Încasările au fost mai mici, cu aproape 1 mie cor., deoarece multe dintre despărțiminte au reținut, conform §-lui 40 din statute, 20% din taxele membrilor ajutători. Pierderea de K. 4.253 dela sfârșitul anului 1911, a scăzut la suma de K. 3.220.20, făcându-se în cursul anului 1912 până la 1 Septembrie, încasări în sumă de K. 932.80, pentru broșurile date în comision și în depozit. Pierderea de K. 4.253 dela sfârșitul anului 1911 e de altfel acoperită 36.057 broșuri rămase în depozitul Asociațiunii, în valoare de K. 10.443.60, dintre cari o bună parte le-am trimis spre vânzare băncilor și despărțimintelor. Încasările ce le vom mai face până la sfârșitul anului 1912, vor acoperi credem, întreaga pierdere din anul trecut și vor rămânea Asociațiunii peste 16 mii de broșuri, pe cari le va putea vinde în anii viitori.

Ca să se știe câți membri ajutători a reușit să facă fiecare despărțământ și cari profesioni citesc „Biblioteca populară a Asociațiunii”, am întocmit un tablou statistic, care se publică, împreună cu raportul secretarului Oct. C. Tăslăuanu despre starea bibliotecii populare, în anexa a XII-a a acestui raport. Din acest tablou rezultă, că desp. Făgăraș a avut cei mai mulți membri ajutători și anume 464. Peste 200 de abonați au avut următoarele despărțiminte: 1. Aiud-Teiuș, 2. Blaj, 3. Caransebeș, 4. Dicioșanmărtin, 5. Lugoj, 6. Murăș-Oșorhei, 7. Năsăud, 8. Oravița, 9. Săliște, 10. Sebeș, 12. Simleu, 13. Turda și 14. Vârșeț. Dintre abonații bibliotecii populare, 8136 au fost țărani, 555 preoți, 608 învățători, 669 meseriași, iar din restul profesioniilor (funcționari, studenți, militari, адвоcați, medici etc.) au fost 583 de abonați. Biblioteca a fost răspândită și în România (144 de abonați Austria (3 ab.), America (24 ab.) și Rusia (1 ab.).

Biblioteca populară s'a continuat, în aceleași condițiuni, și în cursul anului 1912, tipărindu-se fiecare broșură în 15.000 exemplare. Până la 1 Septembrie a. c. are 10.296 de abonați. Ca orice întreprindere nouă, la început a avut să se lupte cu mari greutăți; de aici au provenit unele neregularități astăzi sunt cu desăvârșire înlăturate și toate greutățile învinse. Biblioteca apare și se spedează regulat, așa că, în anii viitori, de sigur crește numărul membrilor ajutători ai Asociațiunii, cari o abonează.

A doua bibliotecă editată de Asociațiune și anume Biblioteca tineretului, îngrijită de regretatul dr. Ioan Borcia, în cursul anului 1911, s'a sporit cu o singură broșură: Cum se întorc rândunelele acasă, tălmăcite de P. S. episcopul de Huși Nicodim. În cursul anului trecut s'au vândut în total 11.961 de broșuri, față de 1909 câte s'au desfăcut în cei doi ani precedenți, în cari s'au mai dăruit 7365 de broșurele. Biblioteca ee va continua

Filip Haas și Fii

Fabrica: Sopron.

(39) 18-20

fabricanți de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scolare.

și în viitor, sub îngrijirea referentului secției școlare, d. dr. Onisifor Ghibu. Biblioteca s'a și îmbunătățit și s'a și ieftinit; s'au introdus ilustrații în textul broșurilor, ca să le facă mai plăcute copiilor și prețul unei broșuri s'a redus dela 6 fl. la 4 fl. Nădăjduim că și aceasta publicație, îndeplinind o trebuință simțită în literatura noastră educativă, va lua un avânt îmbucurător, dacă va fi sprijinită de Consistoriile și școlile noastre.

Comitetul central a continuat și edarea manualelor de învățământ pentru școala civilă de fete a Asociațiunii. Au mai apărut, având aprobarea Ministerului de culte următoarele: Aritmetica, pentru cl. I. de dna Eugenia Tordășianu; Igiena și elemente de biologie, tradusă de dr. Ilie Beu; Gramatica maghiară și carte de citire pentru cl. III. de regretată profesoară Ana Ferenciu.

Despre activitatea și starea celorlalte organe așezăminte ale Asociațiunii avem onoare a vă raporta în cele următoare.

Secțiunile științifice-literare.

Despre activitatea Secțiunilor științifice literare se găsesc informații amănunțite în raportul secretarului literar și în rapoartele singuraticelor secții către ședința plenară, ținută la 1/14 și 2/15 Iulie a. c. anexate la procesul verbal al acestei ședințe. Aici ne mărginim a aminti numai câteva momente mai importante din activitatea lor. Chestiunea cea mai de seamă cu care s'a ocupat secția școlară, a fost gruparea profesorilor secundari în jurul Asociațiunii și organizarea lor în cadrele secției școlare. Secția școlară a lucrat un program amănunțit pentru ținerea unei întruniri a profesorilor în cadrele Asociațiunii, care s'a discutat pe larg în ședința plenară a secțiilor, dar fără a se ajunge la o soluție definitivă. Chestiunea se va studia mai amănunțit și se va discuta din nou în ședința plenară viitoare. Secțiile sau mai ocupat cu următoarele chestiuni: au luat dispoziții pentru adunarea materialului pentru dicționarul portativ, ce va conține cuvintele românești mai puțin cunoscute la noi, aflătoare în scrierile autorilor mai însemnați; s'a decis să se editeze lucrările regretaților profesori dr. I. Borcia și Aurel Bratu; s'a făcut propunerea ca Asociațiunea, întrucât e posibil, să caute a deveni membru al tuturor reuniunilor învățătoarești române; au recomandat să se deie premiul de 100 cor. dăruit Asociațiunii de dl dr. G. Simon avocat în Aiud pentru lucrarea „Contabilitatea pentru popor“, de R. Dâmboiu și să se exprime mulțumită altor trei autori, cari au trimis lucrări reușite la concursul publicat de Asociațiune; secția istorică a adunat material pentru o nouă ediție a „Dicționarului numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria“. Premiul Andrei Murășanu pe 1911 nu s'a împărțit, neintrând la concurs nici o lucrare corespunzătoare. Secțiile sau întregit, precum urmează: în secția literară s'a ales membru ordinar dl dr. A. Bogdan, iar membrii corespondenți dnii: A. Banciu prof. Brașov, dr. C. Lăcea prof. Brașov, dr. N. Drăgan prof. Năsăud, A. Ciura prof. Blaj, I. Agârbicean preot Orlat, Șt. Cacovean jude pens. Alba-Iulia, dr. H. P. Petrescu publicist Foledea și dr. A. Tiple catehet în Năsăud. Din secția literară s'a retras membru ordinar dl A. Bârseanu. În secția istorică s'au ales membri corespondenți dnii: dr. S. Dragomir prof. Sibiu, dr. C. Sucilă, oficiant la muzeul din Budapesta și candidat de prof. M. Voilean asesor conz. Sibiu, I. Bârlea preot în Ieud, dr. Șt. Pop protop. în Iezvin, dr. I. Radu canonic în Lugoj și dr. Sterie Stinghe prof. Brașov. În secția științifică s'a ales membru ordinar dl I. Corbu funcț. în Bistrița, iar corespondenți dnii: Tit L. Blaga prof. Brașov, A. Borza prof. Blaj, I. Prodan prof. Zombor și V. Stanciu prof. Sibiu. În secția școlară s'a ales membru ordinar dl dr. O. Ghibu, iar corespondenți dnii dr. O. Prie prof. Blaj și dr. V. Seni prof. Năsăud. În secția economică s'a ales membru ordinar dl I. I. Lăpădat directorul băncii de asigu-

rare iar corespondenți dnii C. Hertia directorul Casei de păstrare din Săliște, C. Popp funcț. la „Albina“ Sibiu și Adrian Oțoiu dir. însoțirii „Plugarul“ din Blaj. Din secția economică a dimisionat dl dr. C. Diaconovich.

Membrii secțiilor științifice literare au colaborat la revista „Transilvania“, au cenzurat mai multe lucrări intrate comitetului central și au ținut mai multe prelegeri populare și conferințe.

Biblioteca Asociațiunii.

Biblioteca Asociațiunii în cursul anului 1911 s'a sporit cu 83 opuri în 93 volume, donate și cumpărate. La sfârșitul anului trecut în Bibliotecă erau 6451 opere în 8314 volume și 31 de hărți. Depozitul de cărți a crescut cu broșurile din „Biblioteca populară a Asociațiunii“, cu „Biblioteca Tineretului“ și cu alte broșuri cumpărate de Asociațiune (Aurel Bratu: Tovărășii pentru școlari 100 ex. și I. Mateiu. Preoțimea românească ardeleană în sec. XVII-lea 50 ex). În depozit sunt 51.893 broș. 1893 vol. și colecții din Transilvania din anii 1869—1911.

Lucrările de aranjare și catalogare la Bibliotecă sunt aproape terminate. Planurile de aranjare și catalogare au fost făcute de secretarul Oct. C. Tăslăuanu după sistemul adoptat de Biblioteca Academiei Române și de alte biblioteci moderne. Aceste planuri le-a executat cu multă conștiințozitate, hărnicie și pricepere dl Ion Banciu, care e vrednic de toată lauda pentru lucrările săvârșite. Cărțile s'au aranjat în bibliotecă după mărime. S'a făcut o secție a manuscriselor și o secție a ziarelor și a revistelor. Atât sala bibliotecii cât și sala de lectură e cu gust decorată de bibliotecarul I. Banciu. Catalogarea s'a făcut pe fișe după specialități. Mai e de terminat inventarul și catalogul după autori. Se va lucra și un reglement al bibliotecii după modelul celui dela Academia Română.

Muzeul Asociațiunii.

Colecțiile Muzeului, în cursul anului trecut s'au sporit cu 457 obiecte și fotografii donate și 117 cumpărate, în total cu 574 bucăți. Cele mai multe le-a donat desp. Lăpușul-unguresc dela expoziția etnografică ce-a aranjat-o cu ocazia adunării cercuale.

Lucrările de catalogare și aranjare s'a continuat numai la sfârșitul anului, când comitetul central a încuviințat angajarea unei persoane ajutoare. Catalogarea obiectelor pe fișe e aproape terminată. Aranjarea definitivă nu se va putea însă face până când nu se vor găsi mijloace pentru comandarea mobilierului necesar.

Despre lucrările făcute la muzeu se vorbește mai pe larg în anexa a XIII-a în care se publică raportul secretarului O. C. Tăslăuanu.

Școala civilă de fete.

Școala civilă de fete a Asociațiunii, în cursul anului școlar 1911/12 a funcționat normal și cu rezultate morale pe deplin mulțumitoare.

Din anuarul școlii, anexat la acest raport, amintim următoarele date: în anul școlar 1911/12, în cele patru clase civile și în cursul complementar, au fost înscrise 118 eleve. Dintre elevele înscrise s'a prezentat la examen și s'au promovat 112. Cursurile s'au început la 1 Septembrie 1911, iar examenele dela sfârșitul anului s'au ținut dela 15—29 Iunie 1912.

Corpul didactic se compune din directorul școlii, 1 profesor definitiv, 2 profesoare definitive, 1 profesor suplinitor, angajat prin concurs în locul regretatului profesor dr. Ioan Borcia, 2 profesoare suplinitoare, 2 cateheți și 7 instructoare.

În internat au fost adăpostite 72 eleve, față de 73 din anul trecut școlar. Internatul a fost condus și supravegheat de o directoare, două guvernante și trei bone. Internatul a avut și un medic de casă. La sfârșitul anului s'a serbat împlinirea anului al 25-lea, de când

d-șoara Elena Petrașcu, profesoară de limba franceză, a primit postul de directoare al internatului. Din acest prilej i-s'a oferit un Album artistic, ca prinos de recunoștință pentru prețioasele servicii ce le-a adus educației ficelor poporului român. D-șoara directoare cu sfârșitul anului s'a și retras dela conducerea internatului, retragere pe care comitetul central a fost silit să o iee cu multă părere de rău la cunoștință. Conducerea internatului a fost încredințată provizor d-șoarei Ana Broștean.

Incassările bugetare ale școlii au fost de K. 50.598,95, iar cheltuețile de K. 62.398,36; prin urmare școala a avut un deficit de K. 12.799,41, care trebuie acoperit din fondul general. Deficitul a fost cauzat îndeosebi de scăderea numărului elevilor interne, de urcarea salariilor profesorilor și ale celuiialalt personal și de scumpirea alimentelor.

Școala Asociațiunii e espusă la asemenea fluctuațiuni financiare, deoarece ce nu dispune aproape de nici un fond. Intreaga regie a școlii până acum a fost acoperită din taxele școlare și din taxele internatului. Pentru a înlătura în viitor această situație nesigură, comitetul central a întemeiat un fond neatacabil al școlii, care la 20 Iunie a. c. a fost de K. 10.423,08 și pe care an de an Asociațiunea îl alimentează cu o dotațiune fixă de K. 2000 și cu eventualele escedente ale școlii și internatului. Ca să poată alcătui bugetul școlii pe anul școlar 1912/13 comitetul central a decis se suprimă chiria de K. 1500 ce avea să o plătească școala Asociațiunii; să subvenționeze școala din venitele Asociațiunii cu K. 6000, dintre cari K. 2000 sunt destinate pentru fondul neatacabil; să urce taxa internatului cu începerea anului școlar 1913/14 dela K. 500 — la K. 600 anual și să se facă toate economiile posibile la internat. Comitetul central nădăjduiește că prin aceste dispoziții se va îndrepta situația financiară a școlii.

Aveea Asociațiunii.

În ce privește aveea Asociațiunii, avem onoare a vă raporta că anul 1911 a fost cel mai bun dintre câți i-a avut instituțiunea noastră, după-cum se poate vedea din socotelile anexate sub XIV., întrucât venitele ne arată un plus de K. 38.575 peste preliminar și cu K. 33.560,22 mai mari ca venitele anului 1910. Din taxele dela membri s'au încassat K. 16.464,71 peste preliminar și cu K. 11.616,29 peste încassările anului 1910. Cheltuielile efective s'au urcat la K. 68.928,15, — cu K. 30.624,18 peste preliminar, dar cu K. 795,91 mai mici decât venitele.

Aveea totală administrată de Asociațiune la sfârșitul anului 1911 era K. 1.154.392,27, din cari subtrăgând pozițiile transitori de K. 168.470,03 și conturile neachitate încă, dar apărinate anului 1911, de K. 26.344,93, rămâne o avere curată de K. 958.573,1. A crescut deci față de anul premergător cu K. 35.602,22.

Dela ultima adunare generală încoace, Asociațiunea a primit o nouă fundațiune dela fericita Sidonia Munteanu din Sibiu, care a testat spre scopuri culturale K 40.000, și este pe cale a primi un legat dela fericitul dr. Simion Stoica, medic în Abrud, care a lăsat o avere cam de 10 mii coroane pentru înființarea unei școli de fete în comuna Daidasig și pentru a se împărți burse nepoților și strănepoților săi sau altor tineri.

Aveea fundațiunii dr. Gheorghe Anca din Oravița este pe cale a se preda în administrarea Asociațiunii și s'au luat dispoziții pentru compunerea literelor fundaționale. Fundațiunea dr. Grigorie Sândeianu e încă în curs de pertractare.

În cursul anului trecut, Asociațiunea a primit următoarele donațiuni mai mari: Dede dl V. Stroescu 10.000 cor. pentru înființarea unei biblioteci pe seama studenților universitari din Cluj. O parte a venitelor acestor donațiuni s'a și destinat pentru

inzestrarea Bibliotecii V. Stroescu, întemeiată de tinerimea universitară din Cluj. Tot de la dl V. Stroescu s'a primit suma de K 10,000, cu destinațiunea să se trimită două fete, ca să studieze dantelăria și doi băieți să învețe sculptura în lemn. Comitetul central, studiind amănunțit chestiunea, a dat, prin concurs, două burse de câte 2500 cor. la două domnișoare, cari vor învăța dantelăria în Austria și Germania și vor studia organizarea atelierelor de industrie casnică din țările respective. Pe două calfe de tâmplărie le-a trimis la școala pentru industria lemnului din Câmpulungul Bucovinei. — Regretatul N. Densușianu, bibliotecar al Statului major din București și membru corespondent al Academiei române, a lăsat Asociațiunii, prin testament, dreptul de proprietate asupra scrierilor sale tipărite și manuscrise. Institutul „Albina“ a dăruit 1000 cor. pentru fondul Gh. Barițiu. Raportăm cu părere de rău, că dela foștii bursieri ai Asociațiunii, al căror număr e destul de mare, după cum se poate vedea din lista bursierilor publicată în numărul jubilar din anul trecut, n'a mai intrat nici o sumă.

Proiectul de buget pe anul 1913 se poate vedea în anexa a XV-a a acestui raport.

În acest proiect s'a luat, după-cum am pomenit, pentru școala civilă de fete o subvenție anuală de K. 6000, iar postul conferențiarului agronomic, dotat cu K. 2000, s'a suprimat. Postul de conferențiar agronomic, fiind instituit de adunarea generală în urma recomandării comitetului central, rugăm Onor. adunare generală să încuviințeze această suprimare, având în vedere lipsa de mijloace materiale a instituțiunii noastre.

În ce privește fondurile și fundațiunile din anii trecuți, date destinațiunii, avem onoare a raporta, că venitele lor s'au întrebunțat conform literelor fundaționale. Lista bursierilor se poate vedea în anexa a XVI-a a acestui raport. Celelalte fundațiuni se găsesc în cursul lor normal.

Sedințele comitetului central.

După aceste informațiuni, mai amintim că comitetul central, dela ultima adunare generală a ținut 17 ședințe, în cari a rezolvat afacerile curente, cari în înțelesul statutelor și regulamentelor, cad în sarcina sa. În special s'a ocupat cu ridicarea unui bust lui G. Barițiu, pe care l-a comandat la sculptorul Oscar Spaethe din București și care costă 10 mii de cor. Inaugurarea acestui monument de artă se face deodată cu această adunare generală. Magistratul orașului Sibiu refuzând să deie un loc în parcul orașului din fața muzeului Asociațiunii, monumentul s'a așezat în grădina școlii civile de fete de lângă muzeu. Sumele incasate pentru busturile lui G. Bariț și Eminescu se urcă la K. 11.961.75, din cari se vor acoperi cheltuielile avute cu bustul lui Bariț, urmând să se continue colectele pentru bustul proiectat al lui Eminescu.

Centenarul nașterii lui Gh. Bariț s'a serbat din partea comitetului central, la sărbătorile Rusaliilor, printr'un serviciu divin și printr'o conferință ținută de secretarul literar O. Goga. Acest centenar s'a serbat și de desp. Cluj al Asociațiunii, în Jucul de jos, comuna natală a lui Bariț, la care a luat parte și viceprezidentul Asociațiunii dr. V. Suci, ca reprezentat al comitetului central.

Pentru adunarea fondului necesar clădirii internatului studențesc Petran din Cluj comitetul central n'a putut face apel la public, deoarece în acest an colectele publice au fost așa de multe, încât apelul comitetului cu greu ar fi avut rezultatul dorit.

Comitetul central s'a ocupat și cu propunerile intrate la adunarea generală trecută, dar nu le-a găsit deocamdată realizabile pe nici una.

În sfârșit a schimbat orele de birou, iarna dela 8 a. m. — 2 p. m. și vara dela 7—1. Rugăm deci adunarea generală să

modifice în acest sens § 22 din regulamentul afacerilor interne ale comitetului central.

Propuneri.

Amăsurat dispozițiilor statutelor, comitetul central roagă on. adunare generală:

a) să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general;

b) să deie expresie durerii sale pentru pierderea membrilor comitetului central și ai secțiilor științifice literare, a binefăcătorilor și a celorlalți membri decedați dela ultima adunare generală încoace;

c) să mulțumească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donațiuni pentru așezămintele instituțiunii noastre și pentru scopurile culturale urmărite de Asociațiune, în special dlui V. Stroescu;

d) să aprobe dispozițiile comitetului central privitoare la acțiunea cooperativă;

e) să decidă suprimarea postului de conferențiar agronomic, din lipsa de mijloace;

f) să aprobe modificarea §-lui 22 din Regulamentul afacerilor interne ale comitetului central precum urmează:

§. 22.

Biroul se compune din funcționarii Asociațiunii (§. 24 Statute) cari își fac serviciul în cancelaria Asociațiunii.

Afară de prezident, viceprezident și controlor toți ceilalți funcționari sunt obligați a ține în fiecare zi ore de birou, și anume: iarna dela 8—2 p. m. și vara dela 7—1 p. m. Sala de lectură a bibliotecii va fi deschisă pentru public în toate zilele de lucru dela 5—7 seara.

Orele oficioase ale fiecărui funcționar se vor anunța pe usa cancelariei.

g) să voteze din suma colectată pentru busturile lui Eminescu și Gh. Barițiu acoperirea cheltuielilor avute cu ridicarea monumentului Gh. Barițiu;

h) să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea financiară a anului 1911 și să dea comitetului central absolut pentru această gestiune;

i) să aprobe dispozițiunile comitetului central din anul curent, cari au reclamat trecerea peste sumele prevăzute în bugetul anului 1912 și despre care se prezintă onor. adunări generale raport separat;

l) să aprobe proiectul de buget pe 1913;

m) să întregească comitetul central prin alegerea unui membru ordinar și a unui membru suplinitor;

n) să fixeze locul pentru adunarea generală viitoare.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în 7 Septembrie n. 1912.

Andrieu Bărseanu, Oct. C. Tăslăuanu,
prezident. secretar.

Noutăți.

„Societatea meseriașilor români din Blaj“ a primit următoarele contribuiri, la *fondul căsii împreună cu hală de vânzare*: George Pop de Băsești 28 cor. Petru Pop, jude în penziune Brașov 20 cor. dr. Teodor Mihalyi, prezidentul clubului național Dej 17 cor. N. N. 10 cor. dr. Tigărean adv. Oravița 5 cor. Inliu Moisil București 2 cor. Niculae David director de bancă Bucium-Șasa, Onițiu George, preot Găbud, Ilie Gordea preot Șicu-Cristur, Isidor Butnariu, preot Rașia Abrudului câte 1 cor. *La fondul văduvelor și orfanilor de mese-*

rieși dl A. Coltor a colectat 60 cor. 20 fl. cu prilejul cununiei dsoarei Mărioara Măcelar din Blaj cu dl Ioan Băcău absolvent în teologie din Lugoj.

Pentru maritimosele contribuiri mulțumește în numele comitetului G. Precup, prezident.

Advocați noi. La tabla reg. din Târgul-Murășului au făcut cu succes cenzura de avocat următorii tineri români: dr. Aurel Zigre din Orade, dr. Gheorghe Crișan din Arad, dr. Romeo Muntean din Murăș-Uioara, dr. Augustin Rațiu din Turda și dr. Aurel Blaga din Ghirișul-român.

Felicitări!

Notificare. Adunarea generală a „Reuniunii de misiuni sacre a preoților din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș“ ținută în 1910 a adus decisiunea, ca fiecare membru ordinar an de an, să celebreze câte o sf. Liturgie pentru sufletele membrilor repotați. Comitetul reuniunii comunicând aceasta, roagă pe toți membrii ordinari, să celebreze câte o sf. Liturgie pentru membrul adurmit, Emiliu cândva Viciu.

Promoție. La universitatea din Cluj, a fost promovat de dr. în drepturi Gheorghe Borșan originar din Blaj.

Felicitări!

Congresul comercianților. Luna trecută, de odată cu adunarea Asociațiunii s'a ținut la Sibiu și un congres al comercianților, convocat și condus de dl Aurel Popescu. Cu acest prilej dl Victor Oniț a citit o interesantă și instructivă conferință despre trecutul comerțului la străini și la noi. Conferința se va tipări în broșură. S'a hotărât apoi înființarea unei reuniuni a comercianților dela noi, care să fie în legătură și cu meseriașii, a unui birou central prin care să se facă comanda de mărfuri și îngrijească prevederea comercianților și a meseriașilor cu celea de lipsă.

Expoziție de copii. În scopul promovării stărilor igienice și a îmbunătățirii condițiilor de traiu ale populațiunii, „Reuniunea remănă de agricultură din comitatul Sibiu“, va aranja Duminecă, la 7/20 Octombrie 1912, în comuna Rășinari o expoziție de copii împreună cu distribuire de premii în bani. Expoziția se va ține în salele școlii gr.-or. române. Se primesc numai copiii locuitorilor din Rășinari cu vârsta de 1 până la 4 ani. Se vor distribui 58 premii, în valoare de 250 coroane. La aceste concurge: Reuniunea agricolă cu 50 cor., iar cu restul comuna politică și comuna bisericăscă, Institutul de credit și economii „Andreiana“ și fondul mizerilor din Rășinari.

Biblioteca academiei-române. În luna Septembrie 1912 s'au consultat 2418 volume și broșuri tipărite de câtră 915 cetitori; 508 manuscrise, 9735 documente, 27 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 188 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 550 volume și broșuri, 190 numere de reviste române, 220 reviste străine, 2 atlase și hărți, 1 stampe și portrete, 6 volume manuscrise, 52 documente — fotografii, 1 album, 492 foi volante, 11 note muzicale, 46 monete și obiecte de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.

(Continuare.)

— Natural, natural — strigară unanim și ceealți conți.

Riviere cunoștea naturelul tuturor. Ei nu voiau să asculte și să se supună nimănui Pentru aceea nici nu s'a declarat.

— Nu-mi aparține mie ca părerea D-voastră — a nobililor — să o judece de bună ori rea, căci ei sunt numai nunții poruncilor admiralului.

— Aceasta-i mare cuminenie dela d-ta d-le Marquis! zise Riband. Suntem curioși de poruncile lui Gașpar Coligny.

— Admiralul ține de dujman o trupă mică din Montluc și pentru aceea demănda că toate trupele să se retragă fără întârziere la locul designat.

— Locul designat l'au deșt deja cuceritorii Montluc-ului a replicat Briquemont. Deocamdată înainte! După-cum văd încă nu a terminat.

— Admiralul a primit cu bucurie vestea, că bogățiile bisericii din St.-Victor au ajuns de pradă. Bani pe cari Anglia i-a dat pentru ajutor aproape s'au gătat. Mercenarii nemți își cer regulat simbria și chiar pentru aceea bunurile mănăstirei din St.-Victor trebuiesc folosite spre lucruri publice bune și folositoare.

— Ai terminat? zise Briquemont surinzând.

— Da și nu abusez pe mai departe de atenția d-tale zise Hugo, luând cana cu vin și mai golind una bună din ea.

— Ascultă răspunsul nostru referitor la poruncile lui Coligny, zise Briquemont intrun ton puțin cam măgulitor. Ostirea hugenotă va putea să se reîntoarcă la locul ei de mai înainte, îndată-ce va termina cu strpirea idolilor și aceloră cari să închină lor. Iar în ce privește ostirea dela Montluc, am decis că aceea vom apăra-o chiar cu ostirile noastre până-ce Poitiersul va fi înconjurat și Balafre nu-mi va putea cauza pagubă pe moșia mea. Se ști și aceea că lui Briquemont, care pentru scopuri bune și-a spesat întreagă averea, îi vom restitui ceva, îi vom da cetatea Montluc cu toate pădurile și pământurile arătoare, cari aparțin aceleia. Voiu locui în viitor pe stâncă aceasta și între zidurile aceste voiu fi contrar tuturor, cari ar cuteza să atace moșiile mele câștigate pe dreptul. Ce privește avuția mănăstirii din St.-Victor, aceea au împărțit-o între sine trei tovarăși de ai mei, la ce au fost îndreptățiți după o datină veche cavale-rească.

Toți cei de față aprobară cele zise privind cu toții spre oficer. Acesta însă nu s'a grăbit cu răspunsul. Nu se vedea deloc surprins. Pentru persoana lui totul era indiferent. Purtarea aceasta rece al lui a surprins pe conți, căci ori-ce contrazicere, iar s'incăpăținat și mai tare. A urmat apoi o pauză lungă. Riviere mânca întocmai ca un fâmbând, iar conții priveau mirați unul la altul.

— Ce zici d-le oficer îți place răspunsul nostru? Intrebă în sfârșit Riband.

— Mie? Eu nu zic nimic! Îl voiu comunica admiralului din cuvânt în cuvânt.

— Și ce cugeți admiralul va fi îndestulit cu noi? a întreat Dacier.

— Fără îndoială! El presupune că nobilii conți totdeauna își motivează hotărârile. Dozr știți că admiralul dă foarte mult pe argumente.

— Avem o cauză principală, care întrece toate argumentele și anume: conții francezi pentru apărarea libertății servesc patriei și regelui chiar, dar numai până-când le convine lor, zise Riband. Dacă azi noi părăsim câmpul de bătaie și mergem acasă, nime n'are să ne zică nimic.

— Se înțelege! a replicat Hugo. Dar nici un conte nu va lăsa neterminată o chestie pentru care a prins chiar și armele. De prezent încă suntem departe de sfârșite. E cunoscută apoi marinimositatea conților francezi, cari pentru ducerea la izbândă a unei cauze bune își sacrifică chiar și ultimul filler.

Vorbele aceste prin cari țintea să-i rușineze au influențat mult asupra lor, deoarece-ce nici un neam nu ține mai mult la cinste și la regulile cavaleresti ca francezul. Dacă Riviere ar fi contrazis, atunci conții s'ar fi întărit numai în convingerile lor.

— Ai dreptate! a zis Riband. Nici un nobil nu începe vre-un lucru fără să-l și sfârșească. Nici nu ne cugetăm la așa ceva, ce ne-ar aduce rușine. Vom lupta ori să învingem ori să murim. Libertate, drepturi, ori moarte! De bunăvoie ne supunem mandatorilor admiralului, dar numai până atunci până-când are în vedere interesele nobilimii și nu numai interesul lui propriu. Ba abdicem chiar și de bunurile mănăstirei St.-Victor, dacă aceasta o pretind interesele ostirei.

— Mă alătur la părerea lui Riband, zise Regnier.

— Și eu adause Dacier. Aceasta se înțelege de sine. Nobilii francezi nici-când nu se abat dela calea adevărată. Ce am făcut după lupta dela St.-Denis? Cavalerii germani și-au pretins simbria o sută de mii auri. Au amenințat, că se reîntorc momentan, dacă nu-și primesc plata. În visteria pentru război nu erau nici o mie de franci. Admiralul a apelat la marinimositatea conților și a ostașilor. Și ce s'a întâmplat? Incepând dela principe și până la cel din urmă ostaș de rând, toți și-au dat și ultimul filler. Mercenarii germani au fost satisfăcuți. În privința omenirei și marinimosității nu ne-am schimbat nimic decând am fost pela St.-Denis.

— Aceasta o știe admiralul, zise Riviere.

— Spune-i că bogățiile din St.-Victor îi stau la dispoziție, a zis Regnier.

— În numele cauzei drepte și a admiralului vă mulțumesc d-ilor a răspuns marquis-ul. Unde a dispărut ostirea, care sub conducerea d-voastre a ocupat Monloc-ul?

— D-ta vii dinspre nord, iar ei sunt în sud. Mai au unele lucruri de aplanat în St.-Victor; răspunse Regnier. Mai au de-a căuta un bordei pe care voesc al aprinde împreună cu papistașii și pentru aceea întârzie.

La auzul acestora Riviere a făcut o față posomorită.

— Deci trebuie să ucidem și să aprindem fără nrei o cauză? zise el.

— E datină! esplică Dacier. Aceasta

se practicează în toată Europa. Chiar și Filip, cel mai catolic rege al Spaniei încă arde peeretici. În Anglia, regina Elisabeta, a dat ordin, se li-să scoată catolicilor intestinele, sau să fie puși pe jar, ori cu clestele arzânde să li-se rumpă carnea de pe oase până atunci până-când ori se vor reîntoarea în sinul bisericii anglicane, cri apoi vor muri. În Franța e o plăcere pentru familia domnitoare se vadă cum sunt ucși și maltratați și arse trupurile al lor zeci de mii.

— Crezi doar despre conjurații din Amboise, a întreat Riviere. Esecutarea celor o mie două sute de hugenoti s'a făcut în numele legii, căci, conjurații a voit să atace vieța regelui, a reginei și a familiei Guise. Cu toate aceste s'ar fi căzut ca regele să-i agrățieze deși ei au fost aievea vinovați.

— Greșiți d-le Marquis, zise Regnier. Agrățiarea a încetat de-a mai fi dreptul exclusiv al regelui.

— Pentru popor, strivirea idolilor și arderea păzitorilor și adoratorilor aceloră, e chiar așa mare plăcere de vitejie, ca și pentru noi cinstea, zise Riband. — Noi ridem și ne veselim dacă predicatorii noștri stirpesc, în numele bibliei, pe toți catolicii. — Poporul crede în biblie, și esplicările aceleia, referitor la omor și la jaf le ține de adevărate — în interesul său propriu. Adesa îmi vine să rid cu câtă dragoste ascultă poporul predicele preoților, cari vorbesc de Canaan, unde locuesc filisteii. — Cum se bucură ei când pricepătorii de biblie le spuneau, că întreaga averea filisteilor este a aleșilor lui Dumnezeu. Bucuria le crește când pot spune și ei predicatorilor, că Franța e pământul Canaanului, papistașii francezi sunt filisteii, cari adorau idolii, și pe cari trebuiau extirpați la mandatul lui Dumnezeu, iar averea lor să treacă în mâinile protestanților, cari sunt aleșii lui Dumnezeu. Așa ceva e nebunie ce e drept, dar conduce la scop și pe popor îl ațită în petriua nobililor.

Vorbirea, aceasta, care a fost ținută în interesul nobilimii, a întărit și mai mult nemulțămirea lui Rivier. Se bucura și Riband cu toate că în sufletul lui s'a intrupat idea de-a rumpe cu protestantismul.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Domnului să ne rugăm cârtică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de *Dr. Nicolae Brânzeu*, paroh în Vulcan. Cu incuviințarea Ven. Ordinariat de Lugos. Cuprinde pe lângă obișnuitele rugăciuni: sfânta Liturghie întreagă, oglinda sufletului la mărturisire, troparele glasurilor. — Limbă populară curată, ortografia Academiei, tipar frumos, ceteț, legătură trainică. — Aceasta cârtică e menită să îndestulească toate așteptările în aceasta privință, curmând vechile neajunsuri. Prețul: legat à 32 fil., dela 50 exemplare în sus à 28 fil. Se află de vânzare la editorul Alexandru Anea, Gherla— Szamosujvár și la toate librăriile din țară.

La mormântul Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma, discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**
Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚIA.**

**PICURII DE STOMAC
ai lui BRÁDY**

mai înainte „Picuri de Mariacell“
s'au dovedit de 30 ani încoace de
un medicament neapărat trebuincios
în fiecare casă. Picurii aceștia au un
efect neasămănat de bun la pertur-
bațiunile mistuirei, sunt fără păre-
che în a îndrepta stricarea stoma-
cului, arsurile de stomac, consti-
pația, durerile de cap și de stomac,
greața, amețeala, insomnia, colica,
anemia (lipsa de sânge), gălbi-
neala șcl.

Se pot căpăta în fiecare apotecă.
O sticlă costă 1'60 cor., mică — '90
fil., 6 sticle 5'40 cor., 3 sticle mari
4'80 cor., ce se trimit franco, dacă
prețul lor se anticipează.

Apoteca lui K. BRÁDY la »Ma-
gyar Király« în Viena, I. Fleisch-
markt 2 Depot 5.

(23) 2-5

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-
loane, aranjare completă de hotel, cafenele
și castele, mobile de fier și de aramă, tapete,
perdele, policandre și pianuri se spedează
ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de
plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor.
La aranjări complete se trimite agent cu
modele, ori unde, fără a se socoti spese
pentru asta

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczy-utca 7. sz.
(88) 102-104 (Központi városháza mellett).

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188. Post sparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare“
societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele
financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma**,
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca
și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: **asi-
gurări contra spargerilor, contra accidentelor și, contra grindinei.**

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai
favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la
agenții și bărbății de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând
în serviciul societății.

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice
afaceri de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la
ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul „Albina“.

(1) 40-52.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“
SIBIU

Strada Cîsnădiei 1-5. Edificiile proprii.
recomandă

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premii ieftine.

☞ **Asigurări pe viață** ☞
(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asig-
urări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la începutul anului 1911	K. 5,275,798.23
Capitale asigurate pe viață achitate	5,146,558.86
Starca asigurațiilor cu sfârșitul anului 1911	foc „ 127,763,744.—
	vieță „ 10,931,322.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2.520,492.—

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(5) 104-2

A apărut

ANTOLOGIONUL
sau
MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeieștilor
sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale
sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și
Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor.
și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în
tomul II. care eștin lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport
cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul
sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux
face 44 coroane.